

Vidkun Quisling

Autor: Ragnar Skancke

Vidkun Quisling se o Rusko začal zajímat ještě na vysoké vojenské škole. Učil se kvůli tomu i rusky. Prvním výsledkem jeho studia byl spis, který sepsal pro norský generální štáb v letech 1912–1913, o vojensko-politických poměrech v zemi, v září 1905 tak překvapivě poražené Japonskem.

Není tudíž žádná náhoda, že počátkem r. 1918 tento štáb jmenoval nyní již kapitána Quislinga vojenským přidělcem v Petrohradu. Protože se však nepřehledná situace v revolucionizovaném sovětském Rusku stále zhoršovala, Norsko koncem roku svou ambasádu zase uzavřelo.

Zato otevřelo novou v Helsinkách, neboť ve Finsku, které po ruské revoluci vyhlásilo nezávislost, skončila nedlouhá občanská válka mezi bílými gardisty, podporovanými Německem, a rudými, podporovanými sovětským Ruskem, vítězstvím prvních.

Vedle funkce vojenského atašé zde kapitán působil po dva roky jako tajemník ambasády. Osvědčil se, takže když profesor **Fridtjof Nansen**, který proslul jako polárník a nyní se angažoval ve Společnosti národů, hledal spolupracovníka pro misi v Rusku, velvyslanec Quislinga vřele doporučil.

V Rusku totiž po několika letech světové a občanské války vypuklo to, čemu se dnes říká humanitární katastrofa. Šířil se skvrnitý tyfus, cholera i jiné epidemické choroby. Podle odhadů červeného kříže jimi bylo zasaženo dvacet až třicet milionů lidí, přičemž v oblastech s nejvyhladovělejším obyvatelstvem smrtnost dosahovala až padesát procent! Nejhůře postižená byla právě Ukrajina, země na okraji, kde armády, ať rudé nebo bílé, bezohledně rekvírovaly úrody a ničily majetky nejvíc.

Holodomor

První, co tam kapitán Quisling po příjezdu v únoru 1922 spatřil, byla kára naložená mrtvolami. Nejednalo se o gilotinované, první manuálně popravené, nýbrž o oběti epidemie a hladu. Od **hladomoru v Irsku** ve čtyřicátých letech devatenáctého století, vystrkovu na opačné straně kontinentu, Evropa nic takového neviděla - ne že by se tu neumíralo na epidemie, španělská chřipka připravila o život statisíce, jen jaksi skrytě, „hygienicky“ a „civilizovaně“.

Hoch, který zabil a pojídal svého bratra. Vedle kanibalismu jsou nejstrašidelnější příběhy z Ukrajiny spojeny s tzv. vesnicemi beznosých, za léta zcela promořených neléčenou syfilidou, s lidmi rozkládajícími se zaživa. Slavný velitel rudé jízdy Budonnyj přiznal, že takové obce spalovali i s pobitými obyvateli, aby chorobu nešířili: „Mělo se snad Rusko stát zemí beznosých syfilitiků?“ Quisling jednou, aby nasýtil zdivočelé děti, zase nechal porazit koně patřící rudoarmějcům. Budonnyj k tomu řekl: „Jednal jako voják. Plnil svou povinnost tak jako my.“

Mezinárodní výkonný výbor pro pomoc Rusku, jehož pověřencem se kapitán stal, byl vybaven značnými pravomocemi. A zatímco Nansen sháněl pomoc a prostředky, Quisling je měl poskytovat a rozdělovat. Prvním úkolem bylo zřídit pro nemocné a hladovějící záchytná střediska, říkalo se jim pak „Nansenovy kuchyně“. Vedle výjimečných organizačních schopností, smyslu pro pořádek, výtečné znalosti ruštiny a schopnosti vcítit se bez přílišného paternalismu (kiplingovské „břímě bílého muže“) do cizí mentality, mu v jeho splnění pomohly vzájemně vstřícné kontakty s představiteli sovětské moci, zejména se Lvem Trockým-Bronštejnem, jehož poznal ještě za války v osmnáctém roce, ale i Felixem Dzeržinským, který coby lidový komisař pro vnitro a dopravu vnášel nyní svůj „železný řád“ také do pro zdar mise naprosto nepostradatelné železnice. Odvolání se na tyto obávané muže posilovalo kapitánovu autoritu, přirozenou i funkcí propůjčenou, při jednání s místními „načalniky“.

Společnost národů udala, že během roku 1922 přijalo její pomoc dvanáct až patnáct milionů lidí. Nešlo však výhradně o léky, šatstvo a potraviny, kapitán Quisling myslel i na budoucnost a obstaral ukrajinským rolníkům dodávky osiva a zemědělských strojů namísto poničených. K obrovské práci, kterou Nansen vykonal, kapitán poznamenal: „Člověk se musí zahledět zpět do časů Caesarových a Augustových, aby podobný světodějný úkol spatřil v rukou jediného muže.“ O sobě mluvil nerad, avšak v memorandu, které Nansenovi adresovali ukrajinští Rusové, mj. stojí: „Lidé z hladovějících oblastí Ukrajiny nikdy nezapomenou, že první volání o pomoc a pravdivé vylíčení skutečností u nás, vyšlo od Nansenova zástupce, jeho přítele a krajana, kapitána Quislinga.“

Dětský domov plný zachráněných bezprizorních, často jak vlčata kňučících a chňapajících. Vpravo kpt. Quisling. – Na Ukrajině se stal obecně známým, vyráběly se jeho porcelánové figurky (spolu s Leninovými), cigarety a zápalky s jeho a Nansenovou podobiznou atp.

Když kapitán z **Ukrajiny** na podzim 1923 odjížděl na Krym, pomáhat tamním arménským uprchlíkům před tureckými čistkami a deportacemi, byla země z nejhoršího již venku... Sovětská vláda přiznala Nansenově akci milion zachráněných, z toho dvě stě tisíc přímo v Quislingově správním obvodu, jehož středem byl Charkov.

*

Jak se stalo, že příjmení tohoto Muže dodnes platí za synonymum zrádce, o tom někdy přistě.

Zdroj: R. Skancke (ed.), *Ein Buch über Vidkun Quisling* (Blix Forlag: Oslo, 1941).